

Miljøvurdering af planer og projekter

Fælles arrangement den 10. marts 2022

v/ Peter Pagh, professor miljøret

- 1. Reglernes baggrund, formål og retsvirkning**
  - 2. Reglernes indhold**
  - 3. Reglernes anvendelsesområde**
  - 4. Reglernes direkte effekt**
  - 5. Forholdet mellem VVM, SMV og habitatvurdering**
  - 6. Århus og Espoo konventionerne**
  - 7. Den danske gennemførelse – fra planlov til MVL**
-
- 2. SMV-direktivet:**
    - anvendelse og udfordringer**
    - retspraksis og klagenævnsspraksis**
  - 3. VVM-direktivet:**
    - anvendelse og udfordringer**
    - retspraksis og klagenævnsspraksis**
  - 4. Samspil ml. MVL og officialprincippet**
    - Samordningsbekendtgørelsen**

Litteratur mv.

Pagh: Fast ejendom – regulering og køb (3. Udg.), 2017, s. 352-387

MRF: Miljøretlig forskningsPortal: <https://jura.ku.dk/miljoeretlig-forskningsportal/>

Miljøvurdering af planer og projekter – SMV og VVM

Baggrunden: Reglerne om miljøvurdering og offentlig høring er udviklet i USA's føderale lovgivning under betegnelsen Environmental Impact Assessment (EIA) og fastlagt i National Environmental Policy Act fra 1968.

Begrundelsen: De dagældende regler om offentlige tilladelser til farlige aktiviteter stillede i forvejen betingelser for, hvad der kunne tillades, hvor de relevante kompetente myndigheder derfor skulle sikre, at sagen var tilstrækkelig oplyst (officialprincippet). Dette havde vist sig utilstrækkeligt, hvorfor der blev indført krav om, at før aktiviteter kunne tillades og love vedtages, skulle der tages stilling til, om ansøgning/forslag direkte eller indirekte kunne have miljøskadelige virkninger, og hvis dette var tilfældet, skal der gennemføres en miljøvurdering, som skal i offentlig høring, før tilladelsen/afgørelsen kan træffes, og afgørelsen skal så tage stilling til de miljømæssige virkninger.

EIA er i dag et internationalt anerkendt miljøretligt princip (se Rio-erklæringen). **Princippet er bl.a. gennemført i bl.a.**

- **Espoo-konventionen og Kiev-Protokollen**
- **Århus-konventionen**

Er i EU gennemført i tre EU direktiver:

- VVM (85/337 – nu 2011/92),
- SMV (2001/42),
- Offentlig deltagelse (2003/35)

 # Habitatdirektivet 6(3) tillige materiel beskyttelse

Reglerne om miljøvurdering af planer og projekter kræver ikke en bestemt miljøbeskyttelse, men har alene karakter af procesregler med særlige krav til:

- sagens oplysning (miljøvurdering)
- regler om høring af 'den berørte offentlighed'
- stillingtagen til de miljøvirkninger, der fremgår af miljøvurderingen og indsigelser under den offentlige høring – dvs. en art udvidet begrundelsespligt
- ret til uafhængig retlig prøvelse

Habitatdirektivets art 6(3) og (4) om habitatvurdering af Natura 2000-områder omfatter ALLE planer og projekter og indeholder tillige et vidtgående materielt beskyttelseskrav – betingelse for tilladelse – og adskiller sig herved principielt fra VVM og SMV.

- *Se habitatbkg. §§ 6 og 9 og planhabitatbkg. §§ 3-6*

Habitatdirektivets art. 12(1)(d) om beskyttelse af bilag IV-arters raste og ynglesteder – indeholder ikke et formelt vurderingskrav, men vidtgående betingelser for at tillade aktiviteter efter art. 12 og ellers skal undtagelse i art. 16 anvendes

- *Se habitatbkg. §§ 10-11 og planhabitatbkg. §§ 7-8*

VVM-direktivet og SMV-direktivet kendetegnet ved

- **ikke at stille materielle krav til miljøbeskyttelsen**
- **angår forvaltningsprocessen**, når myndigheder (og lovgiver) træffer bestemte afgørelser, nemlig **vedtager planer** omfattet af SMV-direktivet og meddeler **tilladelse til projekter** omfattet af VVM-direktivet

De to direktivers proceskrav:

- fastlægger hvilke planer og projekter, der altid kræver miljøvurdering og offentlig høring efter direktivet
- fastlægger kriterier for, hvilke andre planer og projekter der efter en screening er omfattet af krav om miljøvurdering og høring (screeningskriterier)
- fastlægger særlige krav til sagens oplysning (miljøvurdering)
- mindste krav til offentlig høring af berørte offentlighed
- fastlægger særlige krav til begrundelse (skal tage stilling til alle miljøvirkninger)
- fastlægger for **projekter**: retsvirkningen af VVM-tilladelse
- mindstekrav til prøvelsesadgang og retsmidler for den berørte offentlighed
- miljøovervågning af vedtagne **planer**

Retsgrundlaget for miljøvurdering i dansk ret

Miljøvurderingsloven fra 2017 gennemfører EU-ret og skal fortolkes og anvendes i overensstemmelse med EU-domstolens fortolkning:

- traditionel dansk forvaltningsretlig fortolkning kan ikke stå alene
- selvom minimumsharmonisering kan reglerne ikke fraviges for at opnå bedre materiel miljøbeskyttelse

Hvilken betydning, at retsgrundlaget er EU-ret?

- vægt på formål og undgå omgåelse – C-671/16 (*byplaner*) & C-2/07 (*lufthavnsombygning*)
- hovedregler fortolkes udvidende & undtagelser fortolkes indskrænkende: C-435/97 & C-128/09 (*om anlægslove*) og C-486/04 (*om nyttiggørelse af affald*)
- specielle procesregler med angivelse af kriterier for miljøvurdering fortolkes strengt – C-201/02 (*fornyelse af råstoftilladelse*)
- betydning af legaldefinitioner – fx projekt og planer – C-2/07 (*byggetilladelse*) og C-305/18 (*affaldsplan*)
- direktiver tillægges direkte vertikal effekt, når tilstrækkeligt præcis og ubetinget: – C-435/97 (*VVM*) & C-379/15 (*SMV*)
- Internationale miljøaftaler tiltrådt af EU har direkte effekt og forrang for sekundær EU-regler: C-243/15 (*søgsmålsadgang efter Århus-konvention*) & C-401/12 P (*NGO m. Kommissionen, Råd og Parlamentet*) om Århus-konventionen

SMV- og VVM-direktivets anvendelsesområde

VVM-direktivet – to afgrænsningskriterier:

- Aktiviteten skal udgøre et 'projekt' som defineret i art. 1(2)
- Projektet skal være omfattet af bilag I eller bilag II

VVM-direktivets art. 1(2) definerer projekt som:

“gennemførelse af anlægsarbejder eller andre installationer eller arbejder, andre indgreb i det naturlige miljø eller i landskaber, herunder sådanne, der tager sigte på udnyttelse af ressourcer i undergrunden”

C-392/96 Komm. mod Irland: fåregræsning kan være projekt

C-2/07 Abraham m.fl.: ombygning i lufthavnsbygning med henblik på udvidet natflyvning et projekt omfattet af VVM-direktivet

C-50/09 Komm. m. Irland: nedrivningsarbejder omfattet af VVM

Bestående anlæg/virksomhed:

- **C-201/02 Wells:** fornyelse af råstoftilladelse, hvor der sættes vilkår for fremtidig drift, skal anses for 'projekt'
- **U 2014.953 H:** forlænget landzonetilladelse til bestående asfaltfabrik kræver VVM
- **C-275/09 Brussel Hoofdstedelijk:** fornyelse af tilladelse til lufthavn ikke et projekt, når der ikke er tale om arbejder eller indgreb, som ændrer områdets fysiske karakteristika – og tilsvarende **C-121/11 Pro-Braine** om forlænget tilladelse bestående affaldsdeponi, når tilladelsen ikke ændrer eller udvider anlægget eller ændrer områdets karakteristika.
- **MAD 2016.293 Nmk:** Ophævet påbud efter miljøbeskyttelseslovens § 41 om lempelse af støjvilkår for udendørskoncerter i Tivoli pga. manglende VVM-screening, da skadelige virkning af lempelsen ikke kunne modregnes med reduceret støj fra Tivolis fyrværkeri.

Projekter, der vedtages som anlægslov, er også omfattet – art. 2(5):

”Med forbehold af artikel 7 kan medlemsstaterne i tilfælde, hvor et projekt vedtages ved en særlig national lov, fritage dette projekt fra de i dette direktiv fastlagte bestemmelser om offentlig høring, forudsat at målene med dette direktiv opfyldes.” – C-128/09 Boxus m.fl.

SMV-direktivets anvendelsesområde – to afgrænsningskriterier:

- **Retsakten skal udgøre en plan/program som defineret i SMV-direktivets art. 2(a)**
- **Saglig afgrænset til retsakter omfattet af art. 3(2) og 3(4)**

Hvilke retsakter: SMV-direktivet art. 2(a) – MVL § 2(1):

”planer og programmer [...] samt ændringer deri

- * *som udarbejdes og/eller vedtages af en national, regional eller lokal myndighed, eller som udarbejdes af en myndighed med henblik på vedtagelse af parlament eller regering via en lovgivningsprocedure, og*
- * *som kræves ifølge love og administrative bestemmelser”*

C-41/11: Omfatter også love og bekendtgørelser

C-24/19: Omfatter også cirkulære og retsakter, lovgiver eller myndighed frivilligt vedtager med hjemmel i lov

Saglig afgrænsning tre muligheder:

- **Art. 3(2)(a) – MVL § 8(1)(1):** Planen regulerer rammer for fremtidige tilladelser til projekter omfattet af VVM-direktivet eller for den fremtidige arealanvendelse i relation til disse projekter – C-105/09 (nitratbehandlingsplan), C-473/14 (ændring fredning), C-305/18 (affaldsplan), C-24/19 (vindmøller, C-300/20 (fredningsbkg.)
- **Art. 3(2)b) – MVL § 8(1)(2):** Planen kræver habitatvurdering efter habitat-direktivets art. 6(3) af plans påvirkning af Natura 2000-område - art. 2(2)(b) - C-177/11
- **Art.3(4) – MVL § 8(2)(2):** Planen er ikke omfattet af den saglige afgrænsning efter de to førstnævnte regler, men kan have væsentlig miljøvirkning

Planer og projekter omfattet af de to direktiver

Sondre obligatorisk miljøvurdering og miljøvurdering efter en screening

VVM-direktivet:

- **Bilag I projekter:** Miljøvurdering er obligatorisk
- **Bilag II projekter:** Miljøvurdering beror på screening i overensstemmelse med kriterierne i bilag III

SMV-direktivet:

Obligatoriske SMV-procedure:

- Planer, der kræver vurdering efter habitatdirektivet art. 6(3), jf. *C-177/11 – MVL § 8(1)(2)*
- Planer, der fastsætter rammer for *projekter omfattet af VVM-direktivets bilag I eller II og vedtages af statslig eller regional myndighed* eller omfatter hele en lokal myndigheds territorium, jf. *C-444/15 – MVL § 8(1)(1)*
- Mindre ændringer af planer omfattet af *MVL § 8(1)(1)*, *der ikke tidligere har været miljøvurderet*, jf. *C-473/14* om mindre ændring af fredningsplan – *men C-300/20*

SMV-procedure beror på forudgående screening efter SMV-direktivets bindende retlige kriterier – Art. 3(3)

- Planer omfattet af *MVL § 8(1)(1)*, der omfatter et mindre geografisk område og vedtages af lokal myndighed, § 8(2)(1) – art. 3(3): *C-444/15*, *C-295/10* (svinefarm), *C-567/10* (ophæve lokalplan), *C-463/11* (bebyggelsesplan)
- Planer omfattet af den retlige definition, men ikke er omfattet af den saglige afgrænsning i *MVL § 8(1)-(2)*, jf. § 8(1)(3) – art. 3(4)

Screeningskriterier – bilag II – MVL bilag 3:

Kriterier for bestemmelse af den sandsynlige betydning af den indvirkning på miljøet, der er omhandlet i artikel 3, stk. 5

1. Planernes og programmernes karakteristika, idet der navnlig tages hensyn til:

- i hvilket omfang planen eller programmet kan danne grundlag for projekter og andre aktiviteter med hensyn til beliggenhed, art, størrelse og driftsbetingelser eller ved tildeling af midler
- i hvilket omfang planen eller programmet har indflydelse på andre planer eller programmer, herunder også planer og programmer, som indgår i et hierarki
- planens eller programmets relevans for integreringen af miljøhensyn, specielt med henblik på at fremme bæredygtig udvikling
- miljøproblemer af relevans for planen eller programmet
- planens eller programmets relevans for gennemførelsen af Fællesskabets miljølovgivning (f.eks. planer og programmer i forbindelse med affaldshåndtering eller vandbeskyttelse).

2. Kendetegn ved indvirkningen og det område, som kan blive berørt, idet der navnlig tages hensyn til:

- indvirkningens sandsynlighed, varighed, hyppighed og reversibilitet
- indvirkningens kumulative karakter
- indvirkningens grænseoverskridende karakter
- faren for menneskers sundhed og miljøet (f.eks. på grund af ulykker)
- indvirkningens størrelsesorden og rumlige udstrækning (det geografiske område og størrelsen af den befolkning, som kan blive berørt)
- værdien og sårbarheden af det område, som kan blive berørt, som følge af:
  - særlige karakteristiske naturtræk eller kulturarv
  - overskridelse af miljøkvalitetsnormer eller -grænseværdier
  - intensiv arealudnyttelse
- indvirkningen på områder eller landskaber, som har en anerkendt beskyttelsesstatus på nationalt plan, fællesskabsplan eller internationalt plan.

Indhold af pligter og pligt- og rettighedssubjekter

VVM-direktivet:

- **Projektherre skal anmelde projekt og er ansvarlig for miljøvurdering hvis dette kræves**
- **Myndigheden skal foretage screening af bilag II projekter**
- **Myndigheden skal kontrollere krav opfyldt og gennemføre høring af 'berørte offentlighed' inden tilladelse meddeles**
- **Hvis myndighed meddeles tilladelse, giver tilladelsen projektherren et retskrav på at gennemføre projektet og tilladelsen skal derfor indeholde en stillingtagen til alle væsentlige miljøvirkninger og indsigelser under høring**
- **Berørte offentlighed har krav på prøvelse af tilladelsens materielle og processuelle lovlighed – art. 11**

SMV-direktivet:

- **Den myndighed, som har kompetence til at vedtage retsakten, skal udarbejde miljøvurdering af forslag til retsakt**
- **Den myndighed, som har kompetence til at vedtage retsakten, skal gennemføre forudgående høring af offentligheden om forslag til retsakt vedlagt miljøvurdering**
- **Den myndighed, som vedtager retsakten skal tage stilling retsaktens miljøvirkninger**
- **Vedtagelsen af retsakten skal ledsages af en overvågningsplan, som myndigheden er ansvarlig for**

Betingelser for direkte effekt af direktiver

Direktivbestemmelsen skal være tilstrækkelig præcis og ubetinget

C-435/97 WWF om screeningspligten efter VVM-direktivet:

Hvad angår borgernes ret til at påberåbe sig et direktiv og de nationale domstoles ret til at tage det i betragtning, har Domstolen allerede fastslået, at det ville være uforeneligt med den bindende virkning, som EF-traktatens artikel 189 (nu artikel 249 EF) tillægger direktivet, principielt at udelukke, at den forpligtelse, som det pålægger, aldrig kan påberåbes af de berørte personer. Især i de tilfælde, hvor fællesskabsmyndighederne ved et direktiv har pålagt medlemsstaterne en bestemt fremgangsmåde, ville den tilsigtede virkning af en sådan retsakt formindskes, såfremt de retsundergivne var forhindret i at påberåbe sig den under retssager og de nationale domstole i at tage den i betragtning som en del af fællesskabsretten for at efterprøve, om den nationale lovgiver under udøvelse af det valg, som tilkommer vedkommende med hensyn til form og midler for direktivets gennemførelse, har holdt sig inden for de i direktivet afstukne grænser for skønnet [..]

71 [..] direktivets artikel 4, stk. 2, og artikel 2, stk. 1, skal fortolkes således, at borgerne over for de nationale myndigheder kan påberåbe sig disse bestemmelser for en medlemsstats domstole, når de lovgivende eller administrative myndigheder i en medlemsstat har overskredet den skønsbeføjelse, der er tillagt ved bestemmelserne, og dermed udvirke, at de nationale myndigheder ikke anvender nationale regler eller foranstaltninger, som er uforenelige med disse direktivbestemmelser. I et sådant tilfælde påhviler det en medlemsstats myndigheder inden for rammerne af deres kompetence at træffe alle de almindelige eller særlige foranstaltninger, der er nødvendige for, at projekterne undersøges med henblik på at fastslå, om de kan få væsentlig indvirkning.

Hvem er forpligtet af EU-rettens direkte effekt ?

- **Domstolene**
  - **Klagenævn**
  - **Forvaltningsmyndigheder – også lokale myndigheder**
  - **Offentlige selskaber**
  - **Lovgiver**
- # *Ikke private borgere og virksomheder, direkte – men hvis en aktivitet er omfattet af VVM-direktivets bilag I eller II – kan myndigheden ikke meddele tilladelse uden at anvende VVM-direktivet direkte, jf. C- 201/02 D Wells*

Private kan indirekte forpligtes af VVM- og SMV-direktiverne:

Da myndigheder er direkte forpligtet af VVM-direktivet og SMV-direktivet, kan en privat virksomhed ikke støtte ret på en tilladelse, der er meddelt i modstrid med SMV-direktivet eller VVM-direktivet, uanset mangler i den nationale lovgivning og uanset en ophævelse af tilladelsen er til skade for den private part, der dog efter omstændighederne kan have krav på erstatning, jf. C-201/02 (præmis 56-58):

56. I den forbindelse bemærkes, at retssikkerhedsprincippet er til hinder for, at direktiver kan skabe forpligtelser for borgerne. Bestemmelser i et direktiv kan kun skabe rettigheder for borgerne (jf. sag 152/84). Det følger heraf, at en borger ikke kan påberåbe sig et direktiv over for en medlemsstat, når der er tale om en forpligtelse for staten, der er direkte forbundet med opfyldelsen af en anden forpligtelse, der i medfør af dette direktiv påhviler en tredjemand [...]

57. Derimod kan blotte negative følger for tredjemands rettigheder – selv hvis de klart kan fastslås – ikke begrunde, at en borger nægtes adgang til at påberåbe sig bestemmelser i et direktiv over for den berørte medlemsstat [jf. i denne retning bl.a. C-235/97 WWF, C-194/94, CIA Security International, C-443/98, Unilever]

58. I hovedsagen er den berørte medlemsstats forpligtelse til at sikre, at de kompetente myndigheder foretager en vurdering af driften af stenbruddet Conygar Quarrys indvirkninger på miljøet, ikke direkte forbundet med gennemførelsen af en eller anden forpligtelse, der i henhold til direktiv 85/337 påhviler ejerne af dette stenbrud. Det forhold, at minedriftvirksomheden må ophøre, indtil resultaterne af denne vurdering foreligger, er ganske vist konsekvensen af den forsinkede gennemførelse af den nævnte medlemsstats forpligtelser. En sådan konsekvens kan imidlertid ikke, som Det Forenede Kongerige har hævdet, kvalificeres som "omvendt direkte virkning" af bestemmelserne i det nævnte direktiv i forhold til ejerne af stenbruddet.

Retsgrundlaget for miljøvurdering efter EU-retten

- **VVM-direktivet om miljøvurdering af projekter oprindeligt fra 1985 (nu direktiv 2011/92 som ændret ved direktiv 2014/52)**
- **SMV-direktiv (2001/42) om miljøvurdering af planer**
- **Habitatdirektivet art. 6, stk. 3 (habitat-vurdering af Natura 2000-påvirkning)**

De tre direktivers anvendelsesområde:

VVM omfatter projekter, som defineret i art. 1 og afgrænset i bilag I og II, jf. art. 4

SMV omfatter planer og programmer som defineret i art. 1(a) og sagligt afgrænset i art. 2

Habitatvurdering efter art. 6(3) omfatter ”planer og projekter”

- **'projekter'** ikke begrænset til VVM-direktivets bilag I og II, jf. *C-127/02*
- **'projekter'** omfatter i habitatdirektivet også aktiviteter som fortsat græsning og gødskning på samme mark, hvis dette kan påvirke Natura-2000-områder, jf. *C-293/17*
  - **'planer'** fortolkes (formentlig) som planer efter SMV, jf. *C-293/17*

Forholdet mellem de tre direktivers miljøvurdering

- **VVM-procedure kan ikke erstatte SMV-procedure eller omvendt, jf. C-295/10**
  - **VVM-procedure og SMV-procedure kan ikke erstatte habitatvurdering og omvendt, jf. C-418/04**
- # *Det er muligt at gennemføre en samordnet vurdering efter alle tre direktiver, men vurdering efter et af direktiverne kan ikke erstatte en miljøvurdering efter et af de to andre direktiver*

Hvem påhviler miljøvurderingen efter de tre direktiver:

SMV: myndigheden skal udarbejde miljøvurdering og har oplysningspligten og kompetencefordeling skal hindre myndigheds-inhabilitet, jf. *C-474/10 Seaport*

VVM: bygherren skal udarbejde miljøvurdering, mens miljømyndigheden har vejledningspligt. I relation til oplysningspligt skal myndigheden sikre, at miljøvurderingen opfylder VVM-direktivets krav, jf. *C 461/17 Holohan*

Habitatdirektiv art. 6(3): myndigheden skal udarbejde vurdering og har oplysningspligten, jf. *C 461/17 Holohan*

Krav til gyldig vedtagelse af plan/tilladelse efter de tre direktiver:

SMV: myndigheden har fulgt SMV-direktivets procedureregler – ingen begrænsning af planens miljøskadelige virkninger –
 # SMV-procedure kræves uden hensyn til planens positive miljøvirkning, jf. C-43/18

VVM: tilladelsen er meddelt i overensstemmelse med VVM-direktivets procedureregler – ingen begrænsning i projektets miljøskadelige virkninger
 # VVM-procedure kræves uden hensyn til projektets positive miljøvirkning, jf. C-142/07

Habitat: Skal foretages habitatvurdering efter art. 6(3), når en screening ikke udelukker påvirkning. Kan ikke tages hensyn til afværgeforanstaltninger, jf. C-323/17.

Habitatvurderingen skal identificere alle arter og naturtyper i Natura 2000-området og vurdere projektets påvirkning C 461/17 Holohan

Myndigheden skal på grundlag af en habitatvurdering af planen eller projektet have skabt videnskabelig vished for, at planen eller projektet ikke kan medføre væsentlig skadelig virkning på Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag, jf. C-127/02 – medmindre tilladelse efter undtagelsen i habitat-direktivets art. 6(4), der forudsætter, at der er sket vurdering efter art. 6(3) og ingen ændringer af projektet, jf. C-411/19

Århus & Espoo-konventionen

Århus-konventionen om borgernes ret til information, deltagelse og klage/domstol på miljøområdet

Art. 6: om projekter og de oplysninger, som borgerne skal have før tilladelse til projekter

- *Art. 6 Omfatter efter art. 6(1) de projekter, der er anført i konventionens bilag I + andre projekter med væsentlig virkning*

Art. 7: om planer mere begrænsede krav

Art. 9: om prøvelse – særligt art. 9(2) om prøvelse af tilladelse til projekter - har direkte effekt, jf. C-115/09 (NGO-prøvelse), C-243/15 (NGO-prøvelse) og C-470/16 (sagsomkostninger) – art. 9(2) er søgt implementeret i VVM-direktivet og IE-direktivet (2010/75)

Under Århus-konventionen er etableret Compliance Committee (CC), hvortil alle borgere og stater kan klage over, at en stat eller EU overtræder konventionens regler

CC har ikke juridisk kompetence, men giver en juridisk vurdering (findings), der herefter forelægges partsmødet, der bortset fra en enkelt sag om søgsmålsadgang mod EU institutioner efter TEUF, har tilsluttet sig CC's findings

CC's findings er offentliggjort i MAD med kort resume af sagen

C-243/15 LZ II om prøvelse efter Århus-konventionen:

Efter Aarhus-konventionens art. 9(2) har 'den berørte offentlighed' (herunder NGOer) krav på prøvelse af materiel og processuel lovlighed af enhver afgørelse vedrørende projekter omfattet af konventionens art. 6.

EU har gennemført disse regler ved særlige regler om klage- og søgsmålsadgang i VVM-direktivets art. 11 og IE-direktivet art. 25. Reglerne omfatter kun de projekter, der er listet i VVM-direktivet og IE-direktivet, men Aarhus-konventionens art. 6(1)(b) lyder:

"Hver part: [...] anvender, i overensstemmelse med sin nationale ret også bestemmelserne i denne artikel i relation til afgørelser vedrørende foreslåede aktiviteter, som ikke er indeholdt i anneks I, men som kan have væsentlig indvirkning på miljøet. Med henblik herpå afgør parterne, om en sådan foreslået aktivitet skal være undergivet disse bestemmelser"

Sag 243/15 LZ – (fortsættelse af C-240/09 LZ I): Drejede sig om tilladelse til etablering af dyrehegn i et Natura 2000 område, hvor LZ (NGO) mente, at det var i modstrid med habitatdirektivets art. 6(3) at tillade projektet, og hvor spørgsmålet var, om LZ havde søgsmålsret på grundlag af Aarhus-konventionens art. 9(2).

EUD: Projekter, der kræver konsekvensvurdering af Natura 2000 påvirkning efter habitatdirektivets art. 6(3), er omfattet af Aarhus-konventionens art. 6, hvorfor miljøorganisationer har krav på uafhængig prøvelse og effektive retsmidler efter Aarhus-konventionens art. 9(2).

PP: Dommen medfører søgsmålsadgang for NGO'er, når anfægtes, at tilladelse er i modstrid med habitatdirektiv art. 6(3)

Espoo-konventionen om vurdering af virkningerne på miljøet på tværs af landegrænserne og Kiev protokollen fra 2002 om strategisk miljøvurdering

Fastsætter regler om miljøvurdering af projekter (Espoo) og planer (Kiev) med grænseoverskridende virkninger

Kiev art. 4(2):

Der gennemføres en strategisk miljøvurdering for planer og programmer, som udarbejdes inden for landbrug, skovbrug, fiskeri, energi, industri, herunder minedrift, transport, regionaludvikling, affaldshåndtering, vandforvaltning, telekommunikation, turisme, fysisk planlægning og arealanvendelse, og som fastlægger rammerne for fremtidige anlægstilladelser til de projekter, der er omhandlet i bilag I, og alle andre projekter, der er omhandlet i bilag II, og hvortil der kræves en vurdering af virkninger på miljøet efter national lovgivning.

I alt væsentlig gennemført i VVM-direktivet og SMV-direktivet, men der kan være mindre forskelle i de projekter, som er anført i bilagene.

Under Espoo-konventionen er etableret Compliance Committee (CC), hvortil stater kan klage over, at en stat eller EU overtræder konventionens regler

CC har ikke juridisk kompetence

Espoo-konventionen påberåbt i sag C-411/17 om forlængelse af tilladelse til belgisk kernekraftværk – men kunne afgøres på grundlag af VVM-direktivet og habitatdirektivet

Eks. Fra Espoo-konventionen i DK

Lager for lavradioaktivt normaffald ved Risø – svar fra ekspertpanel om Espoo-konventionen (uddrag):

Spørgsmål 1. *Skal det nye mellemlager for lav og mellemradioaktivt affald på Risø miljøvurderes som en del af en plan eller et program og - uanset om mellemlageret miljøvurderes som en del af en plan eller et program - finder Espoo-konventionen anvendelse på den miljøvurdering, der finder sted, således at myndighederne og interesserede fra civilsamfundet i vore nabolande, får mulighed for at udtale sig om miljøkonsekvenserne af mellemlageret?*

Svar: Etablering af et mellemlager for lav og mellemradioaktivt affald på Risø er et projekt omfattet af VVM-direktivet og miljøvurderingslovens § 15 med Miljøstyrelsen som den kompetente myndighed. I forbindelse med miljøvurderingen af projektet skal der ske en miljøvurdering af placeringen og de alternative placeringer, som staten har overvejet, idet det må lægges til grund, at Folketingets beslutning B 90 ikke udgør en bindende retlig beslutning i forhold til planloven.

Mellemlagret er omfattet af Espoo-konventionens art. 4, stk. 2. Espoo-konventionens art. 10 om underretning af andre stater finder anvendelse på denne beslutning i den forstand, at hvis projektet kan have væsentlige grænseoverskridende miljøvirkninger, skal andre stater underrettes om miljøvurderingen og gennemføre en offentlig høring, før de danske myndigheder kan meddele tilladelse. Ekspertpanelet kan ikke vurdere, om projektet er omfattet af art. 10, men bemærker, at underretningsforpligtelsen af andre stater fortolkes udvidende af EU-domstolen og af Compliance Committee under Århus-konventionen henholdsvis under Espoo-konventionen. Hvorvidt Roskilde Kommunes miljøvurdering af forslag til kommuneplantillæg og lokalplan er omfattet af Espoo-konventionens art 10 må anses for tvivlsomt og kan nok afvises, hvis der sker underretning af Miljøstyrelsens miljøvurdering.

VVM-direktivet var oprindeligt gennemført i dansk ret ved kommuneplantillægsprocedure (suppleret af en række specialregler på søterritoriet), mens SMV-direktivet oprindeligt var gennemført i miljøvurderingsloven.

Dette er ændret fra maj 2017, hvorefter den danske gennemførelse af de to direktiver er samlet i én lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (lovbkg. 1225/2018) – Miljøvurderingsloven. Den nye lov omfatter dog ikke

- Projekter, der kræver tilladelse af Transport-ministeriet efter vejloven, jernbaneloven og flere andre love under transportministeriet, idet VVM-direktivet her er gennemført ved lov 658/2016, hvilket betyder, at ministeriets afgørelser efter disse love ikke kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet.
Kommuners tilladelser efter vejloven er omfattet af miljøvurderingslovens regler om VVM af projekter, jf. MAD 2019.59 Mfk, udløber af U 2018.3711 H
Transportministeriets lov 528/2016 angår ikke planer, hvorfor transportministeriets planer er omfattet af miljøvurderingslovens regler.
- Tilladelser og miljøgodkendelser efter husdyrbrugloven, der adskiller sig fra SMV- og VVM-loven ved, at de i VVM-direktivet og MV- og VVM-loven anførte kriterier for VVM-screening af bilag 2 projekter er erstattet af en ordning, hvorefter der ikke kræves VVM, hvis det ansøgte må antages ikke at have skadelig virkning på miljøet, hvilket primært afgøres på grundlag af digitale benchmarks

Gennemførelsen af VVM direktivet og SMV direktivet har givet anledning til mange misforståelser i den dansk retsanvendelse, hvilket bl.a. misforståelser i Miljøministeriet (MM), som fx:

- VVM-direktivets procedure blev i første omgang gennemført som en **særlig procedure for regionplantillæg** (fra 2007 som kommuneplantillæg)
- VVM-direktivet blev i første omgang **kun gennemført for bilag I projekter** – MM antog, det var op til medlemsstaterne, om der skulle gennemføres VVM for bilag II projekter
- Efter åbningsskrivelse blev der under planloven i 1994 udstedt en samlebekendtgørelse, hvorefter **lokalplanpligt af bilag II projekter** efter planlovens § 13, stk. 2 udløste VVM-procedure, uanset lokalplanpligt ikke er sammenfaldende med screeningskriterier i bilag III
- Først i 1995 blev der indført regler om VVM ved **råstofindvinding på havet**
- Frem til habitatbekendtgørelsen i 2007 blev konsekvensvurdering efter **habitatdirektivets art. 6(3)** gennemført som VVM-procedure
- **Anlægslove** blev opfattet som helt undtaget fra regler om miljøvurdering frem til dom i C-435/97 WWF
- Etablering og ændring af **husdyrbrug** var ikke omfattet af lokalplanpligt og ofte ikke af miljøgodkendelser før 2007
- Efter **husdyrbrugloven** er direktivets screeningskriterier i bilag III erstattet af kriteriet: ”skadelig virkning”
- Først i 2010 blev definitionen af **VVM-tilladelse** indført i DK
- Først efter C-41/11 blev gennemført SMV af nitrathandlingsplan og efter C-290/15 blev gennemført SMV af vindmøllebkg.
- Gennemføres fortsat ikke SMV forud for fredningskendelser
- At VVM-screening af husdyrgodkendelser afhænger af skadelig virkning

Misforståelser i den danske implementering:

- at VVM om projekter angår planer efter planloven
- at VVM- eller SMV-procedure kan opfattes som overflødig, når den anden procedure er gennemført
- at forskellige betingelser for obligatorisk miljøvurdering og screening efter de to direktiver overses, MAD 2020.204 Mfk
- at mens VVM-direktivet kræver miljøvurdering før et projekt kan opnå VVM-tilladelse, kræver SMV-direktivet miljøvurdering af alle retsakter, der må klassificeres som planer og er nødvendige for en tilladelse til projektet
- at VVM og SMV-procedure ikke opfattes som relevant, hvis det drejer sig om naturforbedrende projekter
- at VVM-tilladelse er meddelt på vilkår af, at der senere tages stilling til bestemte miljøvirkninger

Misforståelserne betyder bl.a:

- at forarbejder til gennemførelseslovgivning har beskeden betydning for reglernes anvendelse
- at præjudicen af tidligere danske domme er beskeden, da mange domme er baseret på misforståelser af EU-reglerne (i tiltro til ministeriets udlægning) – se fx af MAD 2013.816 V om Testcenter og U 2012.3527 H om vindmøller på Tåsinge
- at præjudicen af især ældre klagenævnsafgørelser er beskeden, selv for forholdsvis nye afgørelser, som det fx fremgår af klagenævnsafgørelser om Tangeværket

Nyere klagenævnsspraksis om Tangeværket:

MAD 2015.176 Nmk: Ikke grundlag for at tilsidesætte faglig vurdering af, at der ikke var VVM-pligt for et varmeanlæg ved Tange Sø. Ikke påkrævet at høre Naturstyrelsen og flere opstrøms kommuner, da projektet måtte vurderes uafhængigt af en senere stillingtagen til passageforholdene ved Tange Sø. Dissens.

MAD 2016.224 Nmk: Vandindvindingstilladelse til Tangeværket med henblik på videreførsel af eksisterende drift udgjorde ikke et projekt i VVM-reglernes forstand, da der ikke skete fysiske ændringer i det bestående anlæg eller i driften heraf.

MAD 2019.60 Mfk: Ophævet og hjemvist vandindvindingstilladelse fra februar 2015 til fortsat drift af Tangeværket pga. manglende konsekvensvurdering efter habitatbekendtgørelsens § 6, stk. 2.

Sammenblanding VVM og SMV-screening:

MAD 2020.204 Mfk: Stadfæstet afgørelse om ikke-VVM-pligt for Holbæk Sportsby,. Miljø- og Fødevarerklagenævnet fandt ikke anledning til at tilsidesætte Holbæk Kommunes vurdering af, at projektet ikke ville medføre væsentlige indvirkninger på miljøet.

Sammenfattende om SMV og VVM

Procesregler:

Både VVM- og SMV-reglerne har karakter af procesregler. Reglerne hindre ikke, at der vedtages projekter eller planer, som har alvorlig skadelig virkning på miljø eller menneskers sundhed. Sådanne begrænsninger vil derimod ofte følge af andre EU-regler eller danske regler

Pligtsubjekt:

VVM-reglerne:

Bygherren: for at indhente tilladelse og oplyse

Offentlig myndighed: Miljøvurderingskrav er overholdt, offentlig høring og begrundelsespligt

SMV-reglerne:

Offentlige myndigheder (ikke borgere eller virksomheder)

Direkte effekt:

De to direktivers regler har direkte effekt, så der må ses bort fra de danske regler, hvor disse er i modstrid med EU-domstolens fortolkning af de to direktiver,

Positiv miljøvirkninger af planer og projekter fritager ikke for miljøvurdering, jf. *C-43/18 CFE*, hvor fastslået, at en bekendtgørelse, der udlagde et Natura 2000-område i Bruxelles og fastsatte bevaringsmålsætninger og visse forebyggende foranstaltninger, er omfattet af SMV-direktivets regler om miljøvurdering og offentlig høring, medmindre bekendtgørelsen kun fastsætter rammer for aktiviteter, der ikke kræver tilladelse – og tilsvarende *C-142/07* om VVM.

Prøvelsesadgang for berørte offentlighed af tilladelsers processuelle og materielle lovlighed ved domstol/uafhængigt nævn – VVM-direktivets art. 11

EU-domme, dk-domme og klagenævnsafg. siden 2017:

SMV:

C-671/16 *Inter-Environnement Bruxelles* (MAD 2018.119): Forordning med generelle regler for byplanlægning for byområde i Bruxelles omfattet af SMV-direktivets regler om miljøvurdering, uanset der var gennemført miljøvurdering af bekendtgørelse om arealanvendelse for samme byområde, og de to retsakter var udstedt samme dag.

C-160/17 *Raul Thybaut m.fl.* (MAD 2018.120): En bekendtgørelse, der alene har til formål at fastlægge et geografisk område, inden for hvilket der kan gennemføres et byplanprojekt, der fraviger generelle byplanlægningskrav, er omfattet af SMV-direktivets regler om miljøvurdering, uanset der gennemføres en miljøvurdering af det konkrete byplanprojekt.

C-305/18 *V.A.S.* (MAD 2019.111): Italiensk regeringsdekret, der fastsætter kapacitetskrav til bestående og kommende affaldsforbrændingsanlæg som strategisk infrastruktur af særlig national interesse for at løse problemer med affaldshåndtering, er omfattet af SMV-direktivets regler om miljøvurdering, hvis det fastsætter rammer for kommende tilladelser til affaldsforbrændingsanlæg.

C-43/18 *CFE* (MAD 2019.114): Bekendtgørelse, der udlægger et Natura 2000-område og fastsætter bevaringsmålsætninger og visse forebyggende foranstaltninger, er omfattet af SMV-direktivets regler om miljøvurdering og offentlig høring, medmindre bekendtgørelsen kun fastsætter rammer for aktiviteter, der ikke kræver tilladelse.

C-321/18 *Terre wallonne* (MAD 2019.115): Bekendtgørelse med bevaringsmålsætninger for Natura 2000-netværket i Vallonien er ikke omfattet af SMV-direktivet, da bevaringsmålsætningerne omfatter hele Natura 2000-netværket i Vallonien og ikke fastsætter rammer for tilladelse til projekter.

C-24/19 (*Flandern vindmøllebekendtgørelse*) (MAD 2020.132 / MRF 2020.9): Flanderns vindmølle-bekendtgørelse og cirkulære var omfattet af SMV-direktivet, og da dette direktiv ikke var fulgt, var bekendtgørelsen og cirkulæret ugyldige. Naboer til en kommende vindmøllepark havde derfor krav på at få ophævet byggetilladelsen til vindmølleparken, medmindre der undtagelsesvis var grundlag for midlertidigt at opretholde byggetilladelsen af hensyn til forsyningssikkerhed med elektricitet. Derimod kunne hensyn til klima og miljø ikke begrunde en midlertidig opretholdelse af tilladelsen.

C-300/20 *Bund Naturschutz in Bayern*: Landskabsbeskyttelsesbekendtgørelse vedtaget af lokal myndighed for område ved Inn floden med generelle forbud mod skadelige aktiviteter for natur og landskab og krav om tilladelse til en række aktiviteter ikke anset for en retsakt omfattet af SMV-direktivets regler om miljøvurdering i art. 3(2)(a) eller art 3(4), da bekendtgørelsen ikke fastlægger en betydningsfuld helhed af kriterier og fremgangsmåder for tilladelse og iværksættelse af et eller flere projekter, navnlig mht. placering, størrelse og betingelser for drift af sådanne projekter eller ved tildeling af midler til disse projekter.

Danske domme og klagenævnsafgørelser om SMV

MAD 2019.123 H: Strafansvar for overtrædelse af gødningsanvendelsesloven i planperioderne 2006/2007 til 2009/2010, da de i 2016 lempede gødningskvoter ikke førte til straffrihed efter straffelovens § 3, og en eventuel tilsidesættelse af procedurereglerne i habitatdirektivet og SMV-direktivet ved fastsættelse af de overtrådte gødningsnormer ikke kunne føre til, at T ikke kunne straffes efter straffelovens § 1

MAD 2019.244 VLK: I sag om gyldighed af en lokalplan og kommuneplantillæg vedrørende opstilling af op til 10 vindmøller afviste landsretten forelæggelse af præjudicielt spørgsmål for EU-Domstolen vedrørende gyldighed af vindmøllebekendtgørelse fra 2015 med henvisning til, at der efterfølgende var sket miljøvurdering af en ny bekendtgørelse fra 2019 med samme indhold.

MAD 2017.439 Pkn: Ikke grundlag for at tilsidesætte plangrundlag og miljøvurdering for opstilling af tre vindmøller ved Torrild, da planloven og miljøvurderingslovens krav var opfyldt. Afvist, at tvivl om vindmøllebekendtgørelsens gyldighed pga. EU-dom havde betydning, da hverken plangrundlag eller miljøvurdering havde hjemmel i bekendtgørelsen.

MAD 2018.262 Mfk: Trafikplan for Indre Nørrebro, der var vedtaget efter vejlovens § 23, var omfattet af miljøvurderingslovens regler om miljøvurdering af planer. Da kommunens screening af planen var mangelfuld, blev den indirekte screeningsafgørelse af planen ophævet, hvilket medførte, at trafikplanens vedtagelse var ugyldig.

MAD 2018.278 Pkn: Lokalplan for et bofællesskab i en landsby ophævet som ugyldig, da afgørelse om, at lokalplanforslaget ikke krævede miljøvurdering, ikke opfyldte minimumskravene til en screeningsafgørelse i miljøvurderingslovens § 3, bl.a. fordi det ikke fremgik, hvilke faglige vurderinger, der begrundede afgørelsen.

MAD 2018.341 Pkn: Ikke grundlag for at tilsidesætte lokalplan og kommuneplantillæg med tilhørende miljøvurdering for en testvindmølle på 189 m, der skulle afløse en eksisterende mølle. Miljørapporten indeholdt tilstrækkelige oplysninger om bl.a. støj, sundhed og alternativer.

MAD 2018.349 V: Klagenævns afvisning af naboklage over byggetilladelse til etablering af hævet terrasse ikke krævede dispensation fra lokalplan, anset for indgivet rettidigt, da klager først med kommunens svar på klagers henvendelse var blevet bekendt med afgørelsen. Dissens

MAD 2018.320 Pkn: Ophævet lokalplan for udvidelse af Lundbeck pga. modstrid med kommuneplansbestemmelser om mindstefstande til beboelse og modstrid med planlovens § 16, stk. 3, om begrundelse for bygningshøjde inden for kystnærhedszonen. Medhold i klage over manglende særlig planlægningsmæssig begrundelse for kystnær placering, men ikke medhold i klage over afgrænsning (scoping) af miljøvurderingen. Dissens

MAD 2017.481 Mfk: Ikke grundlag for at tilsidesætte VVM-tilladelse til vindmølleprojekt ved Torrild, da VVM-reglerne var overholdt, og da der ikke forelå en overtrædelse af EU-retten for så vidt angik manglende miljøvurdering af vindmøllebekendtgørelsen, da der var foretaget en strategisk miljøvurdering af plangrundlaget, og da vindmøllebekendtgørelsen ansås at være gyldig.

MAD 2020.76 Mfk: Region Hovedstadens vedtagelse af Råstofplan 2016 ophævet og hjemvist til fornyet behandling, da der ikke var foretaget miljøvurdering af interesseområderne.

MAD 2020.77 Mfk: Middelfart Kommune fandtes ikke klageberettiget over Miljøstyrelsens VVM-tilladelse til landdelen af Baltic Pipe-projektet pga. manglende retlig interesse, da kommunens interesse i at undgå en øget CO₂-udledning kunne ikke begrunde en tilstrækkelig interesse efter miljøvurderingsloven.

MAD 2020.79 Pkn: Ikke grundlag for at tilsidesætte miljøscreening af planforslag for et boligområde, da der forelå et tilstrækkeligt grundlag både for så vidt angik jordforurening, støj og skyggepåvirkning.

MAD 2020.189 Pkn: Ikke medhold i klage over tillæg til kommuneplanstrategi for udlæg af udviklingsområder, da henvisning til en tidligere miljørapport ansås at opfylde de krav, der med rimelighed kunne stilles på det strategiske planniveau.

MAD 2020.163 Pkn: Antaget at planlovens klageregler skal ses i lyset af miljøvurderingsloven, således at Erhvervsstyrelsens vedtagelse af kommuneplantillæg for landanlæggene til Vesterhav Syd Havmøllepark kunne påklages til Planklagenævnet.

MAD 2020.204 Mfk: Stadfæstet afgørelse om ikke-VVM-pligt for Holbæk Sportsby., Miljø- og Fødevareklagenævnet fandt ikke anledning til at tilsidesætte Holbæk Kommunes vurdering af, at projektet ikke ville medføre væsentlige indvirkninger på miljøet.

MAD 2020.205 Mfk: Stadfæstet afgørelse om ikke-miljøvurderings-pligt for fredningsforslag om naturpleje. Miljø- og Fødevareklagenævnet fandt, at fredningen ikke ville få væsentlig indvirkning på miljøet, da området i overvejende grad måtte forventes at videreføre sine karakteristika, idet nævnet lagde til grund, ”at det aktuelle fredningsforslag er omfattet af § 8, stk. 2, nr. 2, og derfor skal miljøscreenes efter denne bestemmelse. Nævnet har herved lagt vægt på, at fredningsforslaget fastlægger rammerne for fremtidige anlægstilladelser til projekter, og at det ikke er omfattet af bilag 1 eller 2.” – Se tilsvarende MFK 30/9 2020 (20/07653) om fredningssag i Vejle

MFK 26/6 2020: Ophævet Kystdirektoratets afgørelse om at forbindelsesadgang ved dokøen ved Christianshavn ikke kræver miljøvurdering efter miljøvurderingsloven

MAD 2020.187 Pkn: Ikke grundlag for at tilsidesætte afgørelse om, at etablering af en asfaltfabrik var i overensstemmelse med lokalplanbestemmelse om grundvandstruende anlæg, da denne ikke skulle forstås som et forbud mod sådanne aktiviteter. At vandselskaber ikke var blevet partshørt var ikke en væsentlig retlig mangel.

MFK 2020 12/6 (19/09417): Klage over, at fællesvandsløbsregulativ for offentlige vandløb i Aalborg Kommune ikke krævede miljøvurdering efter miljøvurderingslovens § 10 afvist med henvisning til, at klagende ikke havde retlig interesse, da den klagende forening ikke som forening vil blive berørt af regulativet, men alene havde mere ideelle interesser i forhold til miljøet omkring vandløbet”. Afvist at Århus-konventionens art. 9, stk. 2 kunne føre til et andet resultat.

MRF 2021.97 V: Afslag på godkendelse af husdyrbrug med henvisning til det generelle beskyttelsesniveau for kvælstof var ikke ugyldigt, selvom den tidligere husdyrgodkendelsesbekendtgørelse i strid med SMV-direktivet ikke var blevet undergivet strategisk miljøvurdering.

MRF 2021.41 Mfk: Miljø- og Fødevareklagenævnet stadfæstede uden strategisk miljøvurdering fredning af Stevns Klint, der for en del er udlagt som Natura 2000-område med ændringer i bl.a. stiforløb og fredningens afgrænsning bl.a. begrundet med områdets enestående natur i form af den prioriterede naturtype kalkoverdrev. Dissens.

MRF 2021.145 Pkn: Screeningsafgørelse om, at der ikke skulle udarbejdes en miljøvurdering af et lokalplanforslag og kommuneplantillæg for et nyt etageboligområde belastet af støj fra motorvej, ophævet, da der alene var henvist til de lempede støjgrænser i en situation, der ikke var omfattet af planlovens § 15, stk. 2, nr. 26. Lokalplanforslag og kommuneplantillæg var ugyldige som følge heraf.

MRF 2021.74 Pkn: Ikke grundlag for at tilsidesætte Lyngby-Taarbæk Kommunes kommuneplantillæg og lokalplan for Bakken med tilhørende miljørapport og væsentlighedsvurdering af Natura 2000-område, som går ind i lokalplanområdet. Der kunne ikke kræves miljøvurdering af ændret åbningstid, som reguleres ved miljøgodkendelse og kræver VVM-screening. Henset til sagens særlige forhistorie kunne i miljørapporten anføres afhjælpningsforanstaltninger i nabokommune. Dissens.

MRF 2021.74 V/ U 2021.3373 V: Afslag på godkendelse af udvidelse af husdyrbrug med henvisning til det generelle beskyttelsesniveau for kvælstof var ikke ugyldigt, selvom den tidligere husdyrgodkendelsesbekendtgørelse i strid med SMV-direktivet ikke var blevet undergivet strategisk miljøvurdering, og selv om udvidelsen af husdyrbrug med fornyet teknik vil reducere kvælstofbelastning med ca. 25 % i forhold til det eksisterende lovlige husdyrbrug.

VVM:

C-196/16 & 197/16 Commune di Corridonia m.fl. (MAD 2017.274): Biogasanlæg, der var tilladt uden VVM-screening, kan retlig lovliggøres ved en efterfølgende miljøvurdering, der også skal omfatte de faktiske miljøvirkninger siden anlæggets etablering, forudsat betingelserne for retlig lovliggørelse ikke giver anledning til omgåelse af VVM-reglerne, ligesom myndighederne skal erstatte de tab, som overtrædelsen har medført.

C-117/17 Commune di Castelbellino (MAD 2018.8): Biogasanlæg tilladt uden VVM-screening kan retlig lovliggøres ved en efterfølgende miljøvurdering, der også skal omfatte de faktiske miljøvirkninger siden anlæggets etablering, forudsat betingelserne for retlig lovliggørelse ikke giver anledning til omgåelse af VVM-direktivet, og screeningskriterierne i bilag III overholdes.

C-329/17 Prenninger m.fl. (MAD 2018.234): Etablering af linjeføring gennem skov til brug for opsætning af elledningers omfattet af VVM-direktivets bilag II, pkt. 1.d (”rydning af skov med henblik på omlægning til anden arealudnyttelse”), selvom det berørte skovareal fortsat ville blive anvendt til skovbrug med nyplantning og fældning af træer.

C-470/16 North East Pylon Campaign Limited (MAD 2018.10): Forbuddet mod uoverkommeligt dyre sagsomkostninger i VVM-direktivets art. 11 omfatter kun omkostninger vedrørende indsigelser om offentlighedens deltagelse, men gælder også sagsanlæg, før der er meddelt VVM-tilladelse. Andre indsigelser om overtrædelse af nationale miljøregler er omfattet af Aarhus-konventionens art. 9(3) og (4), der ikke har direkte effekt, men det er i modstrid med EU-retten, hvis forbuddet mod uoverkommeligt dyre sagsomkostninger forudsætter, at overtrædelse af nationale miljøregler har eller kan give anledning til en miljøskade.

C-461/17 Holohan m.fl. (MAD 2018.307): Om forholdet mellem tilladelser efter habitatdirektivets art. 6(3) og VVM-direktivet mht. oplysningspligt og udsættelse af beslutninger om miljøvirkninger

C-411/17 Inter-Environnement Wallonie ASBL, m.fl. (MAD 2019.233 – KFE 2019.443): Belgisk lov, der forlængede driftstiden på to ældre atomkraftreaktorer med 10 år på vilkår af modernisering af anlægget, var ugyldig grundet manglende VVM og manglende konsekvensvurdering efter habitatdirektivets art. 6, stk. 3. Kun EU-Domstolen har kompetence til at afgøre, om betingelserne for midlertidigt at suspendere ugyldighedsvirkningen pga. trussel mod forsyningssikkerhed med elektricitet var opfyldt. Alvorlig trussel mod forsyningssikkerhed med elektricitet kan begrunde midlertidig udsættelse af lovens ugyldighed, hvis truslen ikke kan imødegås på anden måde.

C-280/18 Flausch m.fl. (MAD 2019.262): Søgsmålsfrist på 60 dage vedrørende VVM-tilladelse til turistkompleks på den græske ø Ios skulle under hensyn til effektivitetsprincippet tage hensyn til mangler ved inddragelse af offentligheden i beslutningsprocessen, hvorfor søgsmålsfristen ikke kunne fastsættes alene på grundlag af det tidspunkt, hvor VVM-tilladelse var offentliggjort på ministeriets hjemmeside.

C-261/18 Kommissionen mod Irland (Derrybrien) (KFE 2019.549): På grundlag af TEUF art. 260, stk. 2 blev Irland idømt bøde på 5 mio. euro og tvangsbøder for ikke at opfylde dom i sag C-215/06, hvor Irland blev dømt for at have meddelt tilladelse til vindmøllepark uden forudgående VVM.

C-535/18 IL m.fl. (MAD 2020.100 EUD / MRF 2020.5): Undersøgelse af afledning af overfladevand fra motorvejsprojekt til grundvand og vandområder omfattet af Vandrammedirektivets art. 4 skal indgå i miljøvurdering og offentlig høring efter VVM-

direktivets art. 6 forud for tilladelse til projektet. Det er i modstrid med disse regler, at undersøgelsen af vandpåvirkning først gennemføres efter den offentlige høring. Når lodsejere indvinder grundvand, der er berørt af afledning af overfladevand fra motorvejen, er lodsejerne berørt direkte på en måde, der giver lodsejerne ret til prøvelse efter VVM-direktivets art. 11, jf. TEUF art. 288 og TEU art. 19.

C-254/19, Friends of the Irish Environment (MAD.2020.179): Forlængelse af frist for udførelse af projekt om opførelse af en genforgasningsterminal for flydende naturgas er omfattet af habitatdirektivets art. 6, stk. 3, når retsvirkningerne for den oprindelige tilladelse, som var bortfaldet, var ophørt ved udløbet af fristen, som var fastsat heri for disse arbejder, og disse ikke var blevet påbegyndt. En tidligere vurdering af projektet forud for den oprindelige tilladelse kan kun udelukke risiko for påvirkning, hvis den indeholder fuldstændige, præcise og endelige konklusioner, der kan fjerne enhver rimelig videnskabelig tvivl for så vidt angår virkningerne af arbejderne, og med forbehold af, at der ikke er sket en udvikling af de relevante miljømæssige og videnskabelige oplysninger, at projektet eventuelt er blevet ændret, eller at der foreligger andre planer eller projekter.

MAD 2017.239 Ø: Anlægslov indeholdt ikke en udtrykkelig stillingtagen til en bestemt projektløsning, hvor to gamle broer krydsede en eksisterende jernbanelinje, og hvor broerne som udgangspunkt skulle nedrives og genopføres ved udvidelse af jernbanelinjen. Antaget, at Ekspropriationskommission med hjemmel i ekspropriationsprocesloven kunne beslutte at nedlægge den ene bro, således at vejforbindelsen blev afbrudt, hvorefter der kun skulle genopføres en ny bro over den udvidede jernbanelinje.

MAD 2017.423 Ø: Stadfæstet ekspropriation i 2012 af arealer til virkeliggørelse af lokalplan om servicearealer til Roskilde Festival og andre events samt idrætsanlæg, idet det i relation til aktualitetsbetingelsen ikke kunne tillægges betydning, at idrætsanlægget først ville blive etableret i 2020. Afvist, at lokalplan krævede VVM-screening, og byretten afviste præjudiciel forelæggelse for EU-domstolen

MAD 2017.250 B: I naboers gruppesøgsmålsmål afvist kontinuitetsbrud af VVM-tilladelse til opførelse af fire forsøgsvindmøller i Esbjerg, da der var sket en vis faktisk udnyttelse af tilladelsen. Ændringer i projektet krævede ikke ny VVM-procedure, idet modstrid mellem støjkort og VVM-redegørelse ikke havde betydning, da kommunen skulle påse støjbekendtgørelsen blev overholdt.

MAD 2018.86 Mfk: VVM-tilladelse og udledningstilladelse til spildevandsrensingsanlæg i Hillerød ophævet og hjemvist, da Planklagenævnet i MAD 2017.448 havde ophævet plangrundlaget. VVM-redegørelsen var utilstrækkelig, da den bl.a. ikke i tilstrækkelig grad forholdte sig til projektets betydning for vandplanens miljømål og indsatsprogrammer for Roskilde Fjord, hvortil der skete udledning.

MAD 2018.190 Mfk: Ophævet tilladelse efter miljøbeskyttelseslovens § 28 til udledning af overfladevand fra projekt for ny fjordforbindelse ved Frederikssund, bl.a. fordi VVM-vurderingen fandtes utilstrækkelig.

MAD 2018.410 MFK: Ophævet og hjemvist tilladelse til indvinding af 200.000 m³ sand, sten og grus i umiddelbar forlængelse af et eksisterende råstofindvindingsområde grundet manglende inddragelse af kumulative virkninger på miljøet som bl.a. støvpåvirkninger mv. fra andre omkringliggende projekter i VVM-screeningen. Dissens.

MAD 2018.419 Ekn: Ophævet og hjemvist Energistyrelsens etableringstilladelse efter VE-lovens § 25 til havvindmøllepark Vesterhav Syd med henblik på supplerende miljøvurdering og offentlig høring med klageadgang af det endelige detailprojekt, da VE-loven skal fortolkes i overensstemmelse med VVM-direktivets art. 1 om VVM-tilladelse.

MAD 2019.53 Mfk: Ophævet og hjemvist tilladelse til indvinding af 350.000 m³ sand, grus og sten, da regionen ikke havde foretaget en fornøden hensynsafvejning efter råstoflovens § 3, og da begrundelsen for afgørelsen var mangelfuld. Men klage over tidligere VVM-screeningsafgørelse afvist, fordi klagefristen var overskredet.

MAD 2019.207 Mfk: Ophævet og hjemvist Kystdirektoratets tilladelse til etablering af fugleø i Natura 2000-området Nissum Fjord, da screeningsafgørelsen var mangelfuldt begrundet og ikke forholdt sig til screeningskriterierne i miljøvurderingslovens bilag 6. Ikke grundlag for at tilsidesætte direktoratets vurdering af, at konsekvensvurdering efter habitatreglerne ikke var nødvendig.

MAD 2020.53 Mfk: Assens Kommune havde ikke kompetence til at træffe afgørelse om miljøvurdering af et projekt på en flydedok, da der ikke var tale om et projekt på land. Trafikministeriet skulle derfor foretage screeningen af projektet i medfør af bekendtgørelse om VVM af projekter vedrørende erhvervshavne mv.

MAD 2020.54 Mfk: VVM-tilladelse ophævet og sagen hjemvist til fornyet behandling, fordi den led af en væsentlig retlig mangel. Kommunen havde ikke i VVM-redegørelsen forholdt sig tilstrækkeligt til projektets påvirkning af flagermus.

MAD 2020.78 Mfk: Viborg Kommunes afgørelse om, at der ikke skulle udarbejdes miljøvurdering for et varmepumpeprojekt ved Tangeværket, blev ophævet og hjemvist på grund af manglende habitatvurdering.

MAD 2020.109 Mfk: Tilladelse til indvinding af rødder ophævet og hjemvist på grund af manglende habitatvurdering af indvindingens påvirkning af nærliggende Natura 2000-område.

MFK 2020/12/6 (18/05568): Medhold i klage over, at etablering af containerterminal i Aarhus Havn var en risikovirksomhed omfattet af risikobekendtgørelsen, men afvist, at projektet, der var godkendt den 2/5 2017 inden miljøvurderingsloven trådte i kraft, var omfattet af VVM-bekendtgørelsen under planloven miljøvurderingsloven, idet klagenævnet bl.a. anførte: ”at projektet ikke er omfattet af VVM-bekendtgørelsens bilag 2, punkt 13, litra a om ændring af allerede godkendte projekter, selvom projektet medfører en ændring af det projekt, som klager tidligere har fået godkendt, og at der med projektet håndteres farligt gods på andre arealer end forudsat i klagers projekt. Miljø- og Fødevarerklagenævnet har ved

vurderingen lagt vægt på, at der ikke er sammenfald mellem bygherren på projektet (virksomheden) og bygherren på de aktiviteter, der er meddelt VVM-tilladelse til som en del af miljøgodkendelse af 19. december 2014 (klager). Der er således efter Miljø- og Fødevareklagenævnets opfattelse ikke tale om en anmeldelsespligtig ændring af klagers projekt, men om et nyt selvstændigt projekt. Miljø- og Fødevareklagenævnet henviser til, at de i VVM-direktivet og VVM-bekendtgørelsen fastlagte forpligtelser påhviler *bygherren*, idet bygherren efter direktivets artikel 1, stk. 2, litra b, og bekendtgørelsens § 1, stk. 4, defineres som den, der ansøger om godkendelse af et privat projekt, hvilket i den konkrete sag vil sige virksomheden.”

MFK-2020 14/7 (19/00196): Silkeborg Kommunes screeningsafgørelse om, at et projekt for fældning af skov ved Borgdalsvej i Sejs-Svejbæk med henblik på byudvikling ikke krævede miljøvurdering, hvor afgørelsen var truffet efter projektet var gennemført, blev ophævet og hjemvist med henvisning til EU-domstolens dom i C-196/16 og C-197/16 om retlig lovliggørelse af manglende VVM.

MFK 2020 17/8 (18/04979): Ophævet Brønderslev Kommunes afgørelse om, at etablering af jordvolde til motorcrossbane ikke er omfattet af miljøvurderingslovens regler om VVM-screening, da projektet er omfattet af miljøvurderingslovens bilag 2, punkt 11 a, om permanente væddeløbs- og prøvekursbaner for motorkøretøjer, og at projektet derfor skulle have været screenet i henhold til kriterierne i bekendtgørelsens bilag 6.

MAD 2021.81 Mfk: Stadfæstet Aalborg Kommunes indirekte afgørelse om at kommunens støjhandlingsplan ikke er omfattet af miljøvurderingslovens § 8, stk. 1, nr. 1 med den begrundelse, at planen ikke fastsætter rammer for anlægstilladelser

MFK 2020 11/9 (18/04951): Stadfæstet Københavns Kommunes VVM-tilladelse til etablering af nyt boligområde på vilkår af præcise støjgrænser og vilkår om, at ”de særligt støjende aktiviteter (over 70 dB) i anlægsfasen skal begrænses til dagtimerne mellem 8 og 17 på hverdage og forudsætter særskilt tilladelse fra Center for Miljøbeskyttelse”- men uden angivelse af, at en sådan tilladelse må forudsætte en ny VVM-screening.

MAD 2021.81 Mfk: Ophævet Bornholm Region Kommunes screeningsafgørelse og tilladelse efter miljøvurderingslovens § 25 til motorsportsbane, der var begrundet med, at projektet kan realiseres uden væsentlig påvirkning af grund- og drikkevandskvaliteten i projektområdet, såfremt der stilles relevante restriktioner i de efterfølgende miljøgodkendelser og lokalplanen om udledning/nedslivning af spildevand samt risikoforbedring for større udslip af benzin/olie til søer og vandløb i området.. Mfk henviste til, at en ”screeningsafgørelse er ikke en tilladelse til etableringen af projektet, og der kan derfor ikke i en screeningsafgørelse stilles vilkår til projektet. Stilles der vilkår i en screeningsafgørelse, forskydes grænsen for, hvornår det konkrete projekt kan have en væsentlig indvirkning på miljøet. Viser der sig et behov for at stille vilkår i den konkrete screeningsafgørelse med henblik på at holde det konkrete projekt under grænsen for væsentlig indvirkning på miljøet, vil der i stedet skulle træffes afgørelse om VVM-pligt.”

MAD 2021.68 Mfk: Ophævet og hjemvist tilladelse efter miljøbeskyttelseslovens § 19 til at genindbygge ca. 600 tons slagge under et kommende P-hus, da projektet enten skulle behandles efter restproduktbekendtgørelsen, hvis muligt, og ellers som en miljøgodkendelse efter miljøbeskyttelseslovens § 33.

MRF 2021.39 Mfk: Ophævet og hjemvist screeningsafgørelse om, at tilladelse til råstofindvinding ikke krævede miljøvurdering, da afgørelsen byggede på vurderinger, der var lagt til grund i en forudgående tilladelse til grundvandssænkning efter vandforsyningsloven, som Miljø- og Fødevarerklagenævnet havde ophævet i september 2020 grundet manglende vurdering af påvirkning af vandstanden i nærtliggende å.

MRF 2021.50 Mfk: Ophævet tilladelse til bypass med op til ca. 24.000 m³ rent oprensningssediment, da projektet var omfattet af miljøvurderingslovens bilag 2, hvorfor manglende VVM-screening medførte, at tilladelsen var ugyldig.

MRF 2021.107 Mfk: Ophævet og hjemvist screeningsafgørelse om, at tilladelse til råstofindvinding ikke krævede miljøvurdering, da der ikke var foretaget en tilstrækkelig indledende vurdering af, om projektet kunne beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder for bilag IV-arter. Se tilsvarende begrundelse for ophævelse i **MRF 2021.135 Mfk**.

MRF 2021.176 Mfk: Afvist klage over Miljøstyrelsens tilladelse til klapping af 36.000 m³ oprensningsmaterialer i Køge Bugt, idet nævnet afviste, at projektet krævede VVM-screening med henvisning til, at klapping ikke er oplistet på miljøvurderingslovens bilag 1 eller 2.

MRF 2021.217 Mfk: Ophævet screeningafgørelse om, at ændring af miljøgodkendelsens støjniveau ved afholdelse af koncerter i Tivoli ikke var VVM-pligtig, da der ikke var foretaget en kumulativ vurdering af den eksisterende overskridelse af støjgrænserne og projektets merbelastning. Tivolis særlige betydning som attraktion udgjorde ikke et lovligt screeningskriterium efter miljøvurderingsloven.

MRF 2021.244 Pkn: Afgørelse om, at der ikke skulle gennemføres en miljøvurdering af forslag til lokalplan for asfalanlæg i miljøklasse 7, ophævet, da den anbefalede mindsteafstand fra virksomheden til nærmeste bolig var overskredet, og da kommunen i screeningsafgørelsen alene havde angivet, at støjgrænseværdier ville fastsættes som krav i en miljøgodkendelse til den konkrete aktivitet.

MRF 2021.248 Pkn: Ikke medhold i klage over miljøvurdering af kommuneplantillæg for et solcelleanlæg ved Rødby Fjord, da planområdet overvejende bestod af intensivt drevne landbrugsarealer, der ikke havde særlig værdi for bilag I-fugle- eller trækfuglearter, hvorfor det ikke i miljøvurderingen var nødvendigt at vurdere, om realiseringen af planen vil medføre forringelser af levestederne for arterne.

MRF 2021.314 Mfk: Ikke medhold i klage over Allerød Kommunes VVM-screeningsafgørelse om, at miljøgodkendelse af asfaltfabrik i erhvervsområde med særlige drikkevandsinteresser ikke kræver VVM-tilladelse efter miljøvurderingslovens § 25, bl.a. fordi manglende partshøring af vandværker ikke fandtes konkret væsentlig.

MRF 2021.331 Mfk: Ikke medhold i klage over Landbrugsstyrelsens afgørelse om, at efterafgrødebekendtgørelsen 2020/2021 krævede miljøvurdering efter miljøvurderingslovens § 8, stk. 1, nr. 1, da reguleringen af udbringningsarealer ikke kan indgå som et vilkår ved husdyrbrugsgodkendelse.

MRF 2021.339 Mfk: Ikke medhold i klage over miljøvurdering af landsplandirektiv for udviklingsområder i kystnærhedszonen, da landsplandirektivet er en overordnet plan, hvor de miljømæssige konsekvenser kan vurderes i forhold til den samlede kystnærhedszone, mens miljøpåvirkning af de enkelte områder først kan vurderes i forbindelse med kommunal planlægning. Afvist klage over mangler i oplysning om klageadgang. Dissens. (tilsvarende MRF 2021.338 Mfk)

MRF 2021.340 Mfk: Tillæg til miljøgodkendelse til udledning af overfladevand fra befæstede arealer på et kraftvarmeværk ophævet og hjemvist, da projektet ikke var omfattet af VVM-redegørelsen for det oprindeligt godkendte projekt og derfor udgjorde en udvidelse omfattet af screeningspligten efter miljøvurderingslovens § 15, stk. 1, nr. 2, jf. bilag 2, pkt. 13, litra a.

MRF 2021.342 Mfk: VVM-tilladelse til etablering af et byudviklingsprojekt på Amager Fælled stadfæstet, da det på baggrund af supplerende undersøgelser og vurderinger indhentet og fremsendt af bygherre, mens klagesagen verserede, fandtes godtgjort, at projektet ikke ville have en væsentlig påvirkning på nærliggende Natura 2000-område eller beskadige områdets økologiske funktionalitet som levested for bilag IV-arten stor vandsalamander. Dissens.

MRF 2021.346 Mfk: Miljøstyrelsens VVM-tilladelse til to 200 meter høje forsøgs-vindmøller 100 meter fra Natura 2000-område stadfæstet, da en eventuel barriereeffekt ikke ville have en negativ effekt på fugles mulighed for at udnytte Natura 2000-området. Selv om det måtte forventes, at fuglene ville blive fortrængt fra et større område end anført i VVM-redegørelsen, og selv om der ikke var inddraget tab af fourageringsområder uden for Natura 2000-området, fandt nævnet, at der var konkrete holdepunkter for, at de specifikke arter på udpegningsgrundlaget ville tilvænne sig.

MRF 2021.347 Mfk:

Stadfæstet VVM-tilladelse til landanlæg ved Natura 2000-området ved Stignæsværket til kommende havvindmøllepark ved Omø, da VVM-tilladelsen først kan udnyttes, når Energistyrelsen har meddelt VVM-tilladelse til havvindmølleparken.